

A rendőri hivatásgyakorlás sajátos szakmaisága

KARSAI Krisztina

A jogalkalmazóknak ugyanazt az anyagi, eljárási vagy végrehajtási jogi, kriminológiai vagy kriminalisztikai materiát kell megtanulniuk, de mivel más a konkrét feladatuk, különböző büntetőjogász-szakmákat kell gyakorolniuk, így nyilvánvaló, hogy a tananyagot is más módszerekkel kell elsajátítaniuk. Ha tudjuk, mire kell alkalmasnak lenniük az itt képzett tiszteknek, az oktatást is ahhoz kell igazítani: más képességeket kell kiépíteni, erősíteni, elmélyíteni a rendészeti képzés során, mint amelyeket a jogászképzésben.

Tisztelt Kollégák! Kedves Hölgyeim és Uraim! A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának képviselőjeként érkeztem ma ide, amely egyetemen a büntetőjogi tudományokat egyetleneg tanszék oktatja. Ugyan formálisan nem az, de valójában intézetnek is nevezhetnénk, mivel a Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék gondozza az anyagi jogi, az eljárásjogi és a büntetés-végrehajtási jogi stúdiumokat, a kriminológiát és a kriminalisztikát egyaránt. Ennek megfelelően magas oktatói létszámmal dolgozunk, és számos gyakorlati szakember is működik a tanszéken.

Annak köszönhetően, hogy egy ilyen intézeti jellegű tanszéket van szerencsém vezetni, a mai felkérést is örömmel fogadtam el, annál is inkább, mert így megszólítva érzem magam, hogy valamennyi, már elhangzott tanszéki referátumhoz hozzá is szóljak. Biztos vagyok abban, hogy az ország büntetőjogi műhelyeinek felkérése arra, hogy a mai rendezvényen véleményt nyilvánítsanak, azt a célt szolgálta, hogy a hasonló tárgyak oktatása során felhalmozódott tapasztalatokat – elsősorban az oktatás minősége vonatkozásában – meg tudjuk osztani egymással ezen a fórumon. Bizonyára azért hívták meg a szervezők a jogi karokat, mert a jövő jogászokat, azaz a jelenlegi joghallgatókat is fel kell készítenünk a büntetőjog alkalmazására; ám természetesen attól még, hogy a tananyag és a tantárgyi struktúra hasonló, a „közönségünk” teljes mértékben eltérő. A jogászképzésnek egészen eltérőek a célkitűzései ahhoz az oktatáshoz képest, amit itt, ezen a karon folytatnak – és ez nem baj, sőt szükséges és megfelelő. De éppen emiatt a két képzési forma összehasonlítása abból a szempontból is nehézkes lehet, hogy teljesen más szakemberek képzése zajlik. A tananyagok ugyan összevethetők egymással, ám az, hogy mire kell alkalmasnak lenniük az itt vagy ott végzett szakembereknek, az már nagyon nehezen.

Ha arról beszélünk, hogy adott esetben ugyanazt az anyagi, eljárási vagy végrehajtási jogi, kriminológiai vagy kriminalisztikai tananyagot megtanuló kollégáknak teljesen más társadalmi célokat kell elérniük, más szakmát kell betölteniük, akkor nem

kizárt, hogy a tananyagot is más módszerekkel kell elsajátítani. Ebből a szempontból a már elhangzott referátumok kapcsán némi hiányérzetem támadt, hiszen a konkrét oktatási módszerekről és tananyagokról keveset hallottunk. Ha igaz az a célkitűzés, amelyet a referátumok megfogalmaztak – azaz, hogy mire kell alkalmasnak lenniük az itt végzett tiszteknek –, akkor a célt bizonyára más módszerekkel kell megvalósítani, más képességeket kell erősíteni, kiépíteni, elmélyíteni a képzés során, mint amelyeket a jogászképzésben alkalmazunk.

Talán apróságnak tűnhet, de fontosnak tartom: az sem mindegy, hogy szóban vagy írásban zajlik a vizsgáztatás. Ha esetleg úgy látjuk (ahogy az elhangzott), hogy az itt végzett szakemberek kommunikációs képességei nem érik el az elvárt színvonalat, ennek kapcsán jó módszer lehet a szóbeli számonkérések gyakoribbá tétele.

A következőkben egyenként szeretnék reagálni az elhangzott referátumokra. A kriminológiával szeretném kezdeni. Nagyon örültem, hogy elhangzott, hogy egészen pontosan mi a kriminológia oktatásának célja, azon túlmenően természetesen, hogy a tudományág aktuális állását és módszereit átadják a fiatalabb nemzedéknek. A megfogalmazott célkitűzések miatt úgy gondolom, hogy a kriminológiát már a képzés elején lehetne oktatni, hiszen óriási a jelentősége például az etikus jogalkalmazás elsajátítása, az előítéletek lebontása vagy azok kialakulásának megelőzése érdekében. Ez azért is fontos lenne, hogy a rendőrség sajátos társadalmi pozícióját esetleg körülvevő negatív elképzelések változzanak. Jómagam még azt is szerencsésnek látnám, ha ezeket az ismereteket nagyobb óraszámban és visszatérően oktatnák, az idő előrehaladtával akár speciális, nagyobb elmélyülést biztosító materiaként. Értelemszerűen a hallgató a második vagy a harmadik év során, számos tapasztalat birtokában, egészen más elképzelésekkel rendelkezhet adott témák kapcsán, mint az első évben. Végül még egy konkrét dolog: a levelező képzésben a kriminológia óraszámát – ha komolyan vesszük a többször is hangoztatott célkitűzéseket – nagyon alacsonynak tartom.

Következőként a közigazgatási büntetőjogi referátumra szeretnék reflektálni. Már az elnevezés is önmagában érdemi vitákat generálhat, a büntetőjogászok mindig „felszisszennek” rá. Személy szerint én sem vagyok a „közigazgatási büntetőjog” elnevezés híve, és abban sem vagyok biztos, hogy egyértelmű a tartalma. Talán jobb lenne például „közigazgatási szankciós jog” vagy „szankciótan” névvel illetni. Az azonban bizonyos: óriási jelentősége van annak, hogy ez a stúdium önmagában polgárjogot nyert, és világhosszá válhat az oktatásban annak elméleti háttere, hogy az objektív, azaz a jogsértés pusztán tényén alapuló felelősség miben különbözik például a szabálysértési jogi vagy a büntetőjogi felelősségtől. Ezt már csak azért is említem, mert a joghallgatók képzése során a másod- és a harmadévben rendszeresen szembesülünk azzal, hogy gyakran komoly problémákat okoz az egyes felelősségi formák egymástól történő elkülönítése. Ennek egyébként bizonyosan az az oka, hogy a tantárgyakat (jogágakat) egymástól elkülönítve oktatjuk a jogászképzés során is, s ennek tehát egyik közvetlen következménye az, hogy a tantárgyak közötti összefüggéseket (értsd: jogágak közötti összefüggéseket és a rendszerszintű összehasonlításokat) a joghallgatók nagyon nehezen „veszik be”.

Észrevételként elhangzott, hogy a jogi karokon viszonylag háttérbe szorul a szabálysértési jog oktatása. Ennek oka lehet az, hogy ez a terület a képzési és kimeneti követelmények közt nem szerepel, illetve hosszú ideig általában sem állt az érdeklődés homlokterében. Egyetértek azzal, hogy a szabálysértési jog jelentősége megérdemelné, hogy a jogászképzésben is akár kötelező kurzusokat is kapjon, ha másért nem, azért is, mert élete során szinte mindenki kerül olyan helyzetbe, mely a szabálysértési felelősség gyanúját felvetheti... Indokolná tehát a jogászképzésben való erősítését a szabálysértési ügyek száma és gyakorisága is, még akkor is, ha tudjuk, hogy az ügyek jelentős többségét nem jogász kollégák intézik. Javaslom másfelől az itteni oktatási szerkezetre reflektálva, hogy a szabálysértési eljárás bírósági szakaszának bemutatására is fektessenek hangsúlyt, a kép teljessége érdekében.

A büntetőeljárás jog vonatkozásában csatlakoznom kell ahhoz a véleményhez, mely rendkívül kevésnek tartja az itteni óraszámot. Szegeden például egy félévben 54 órát számunk erre a tárgyra, ehhez képest a Rendészettudományi Kar 20 körüli óraszama igen alacsonynak tűnik. Az óraszám emelése feltétlenül indokoltnak tűnik, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy az itt végzett hallgatók nagy része a büntetőeljárásban fog dolgozni, szemben a jogászokkal, akik közül csak igen kevesen; mégis a joghallgatók óraszama három-négyszeres az itteni képzéshez képest. Egy korábbi referátumra reagálva szeretném jelezni még, hogy a vizsgák közül a szigorlatot a bolognai rendszer iktatta ki az oktatási szerkezetből, de ennek visszavezetésére is megvannak a jogi lehetőségek.

Engedjék meg, hogy végül – de korántsem utolsósorban – a büntető anyagi jogról szóljak néhány szót. Nem meglepő módon ennek óraszama szinte megegyezik a jogi karokon ismert óraszámokkal, Szegeden sincs ez másképp. A különbség, hogy részben más a különös részi tananyag, természetesen érthető. Nyilvánvaló, hogy az innen kikerülő hallgatók számára indokolt azokat a bűncselekményeket mélyebben oktatni, amelyekkel munkájuk során gyakrabban kapcsolatba kerülhetnek.

A vonatkozó referátumban szó esett arról, hogy az innen kikerülő rendőrtiszteknek, ha szombaton megkapják diplomájukat, hétfőn már egyenrangú partnerként kell szemben állniuk például egy 5+3 évet tanult védővel. Úgy vélem azonban, hogy ez olyan egyszerűsítés, amelyben a lényeg elveszik, ezért mindenképpen kerülendő: az egyenrangúság az említett személyek között emberi mivoltukban valóban értelmezhető, de a büntetőeljárás jogi pozíciókat tekintve ez lényegében kizárt, és ezt az oktatásban is világossá kell tenni, és nem szabad az ellenség képét ráhúzni a képzett védőre.

Végül engedjenek meg egy utolsó reflexiót arra, amire már több referátum is kitért. A magam részéről nagyon előnyösnek tartanám, ha a frissen végzett rendőrtiszteknek legalább egyéves gyakorlati idejük lehetne a tanulmányok elvégzése után. Ezt akár még úgy is elképzelhetőnek tartanám, hogy a diploma megszerzéséhez lenne szükség a gyakorlatra például úgy, hogy a harmadik évben kell azt teljesíteni, és a képzés hatodik féléve már átfedné a gyakorlat első félévét. Ebből a szempontból nem tartom elfogadhatónak azt az érvelést, hogy a rendőrség befogadóképessége ehhez nem adott – ez esetben ezt meg kell teremteni. Ha ebből előny származik, a szakmai színvonal növe-

kedhet, a hivatásgyakorlás minősége javulhat, akkor ezt az új rendszert be kell vezetni, a megfelelő körülményeket pedig létre kell hozni. Az sem kizárt, hogy az egyetem szakmai jogalkotási javaslatokat terjesszen elő, a gondolkodást e téren érdemes elkezdni.

Tisztelt Kollégák! Észrevételeimet követően szeretném hangsúlyozni, hogy az itt végzett szakmai munkát mindenféleképpen komoly dicséret illeti. Nyilvánvalóan a korreferátumokat kritikai cél is vezérli, ez azonban nem jelenti azt, hogy – mint külső szemlélő – az itt folyó oktatási tevékenységgel ne lennék elégedett. Megítélésem szerint itt kiváló szakmai műhelyek működnek, és felhívom a figyelmet arra – csatlakozva több korábbi referátumhoz –, hogy az igazán jó színvonalú oktatás kulcsa a kutatások folytatása is. Ezen a fronton még több erőfeszítés még nagyobb oktatási sikereket jelenthet, az eljövendő rendőrnemzedékek dicséretére és szolgálatára.

Köszönöm a figyelmüket!

SUMMARY

The Peculiar Expertise of Law enforcement Profession

KARSAI Krisztina

Law enforcers have to study the same materials in criminal procedure, correction law, criminology or criminalistics, but as they all have their own specific tasks in their professions, they must pursue diverse prosecution fields, and as a consequence, it is obvious, that the materials are to be taught in specific methods as well. If we are well aware of the fact, that the officers graduated here to what extent they should meet the requirements to be suitable for, their training must be adjusted to those peculiarities: during law enforcement education, diverse skills must be strengthened, established and elicited than in the jurisdictional training.